

החברותא

בס"ד ערש"ק בצ' ו' שבט תש"ס

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס 115

פנינים יקרים

עד מתי מאנת לענות מפני... כתרנומו לאתכנעא (רש"י) האדמו"ר בעל האמרי אמת מגור אמר: פעם אחת אמר אביו השפת אמת כי ב"אנא ה'" יכולים לפעול הכל, הקהל חשב שכוונתו על "אנא ה'" הושיעא נא" ואני הבנתי שכוונתו היתה על "אנא ה'" כי אני עבדך" (תהלים קטו) שבהכנעה יכולים לפעול הכל. (לקיט' יהודה)

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו (שמות יא), האדמו"ר ר' מאיר מפרמישלן זצ"ל היה אומר בדרך מליצה לא יחרץ - לא יהיו דבריו נחרצים ביותר, אלא כ-לב לשונו כמו הלב כך הלשון... (עטורי תורה)

והיה לך לאות על ירך (שמות יג) המצוה להניח תפלין ביד שהיא כהה להראות שאין ביד האדם לעשות כלום רק הוא הנותן לך כח לעשות חיל, ויציאת מצרים היא לאות, שראו כולם בחוש על ידי האותות והמופתים כי יד ה' עשתה כל אלה וכוחו של אדם אפס - יד כהה.

וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים (בשלה) אין חמושים אלא מזוינים (רש"י) למה היה להם לישראל צורך בכלי זין ומתי השתמשו בהם? הרי נאמר ויצעקו בני ישראל אל ה' וי"ל, דהנה על הפסוק אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי (בראשית מט) מתרגם אונקלוס דנסיבת מידא דאמוראה בצלותי ובבעותי, התפלות והבקשות אלו הן כלי זינו של יהודי ובנשק הזה הוודינו במצרים. (החזו"ה מלובלין)

ויצא העם ולקמו דבר יום ביומו (פר' בשלה) שמעתי בשם ריב"ש שיש זכיה לעני שככל יום יש לו רשות לדבר לפני ממה"מ הקב"ה, כי העשיר נותן לו השי"ת מזונות בפעם אחת עשירות הרבה שיהיה די כל ימי חייו... אבל העני מחמת דוחקו שאין לו מה לאכול צריך בכל יום לגשת ולבקש מאת השי"ת מזונות... ועוד שהעני צריך השי"ת לזכור אותו בכל יום להזמין לו פרנסתו בכל יום ויום.

בא אל פרעה (שמות י) לא נאמר לך אל פרעה משום שאין הולכים מאת השי"ת שכך השי"ת מלא כל הארץ כבודו, לכן שייך יותר הבטוי "בא" שפירושו בא אתי כי אתך אני... (בשם הה"ק מקוצק זצ"ל)

כי אני הכבדתי את לבו (שמות י) השי"ת נותן כח לרשע לעשות נגד רצונו, הרי זהו פלא הפלאים של הבריאה וסודותיה שניתנה לאדם האפשרות לנצל את הכוחות שהוא מקבל מאת ההשגחה - נגד ההשגחה, סבלנות כוז תיתכן רק אצל הבורא בלבד ואין שום שכל אנושי יכול להשיגה.

ויאמינו בה' ובמשה עבדו - אז ישיר משה (שירת'ים) כיון שהאמינו בהשי"ת מזה שמשה הוא עבדו אז יכול היה משה לומר שירה, האמונה בצדיק מרוממת את הצדיק עצמו...

והגדת לבנך (שמות יג) כתב בספר החנוך מצוה לספר בענין יציאת מצרים וכו', משרשי מצוה זו כדי שיוזכרו היהודים לעולם את הנסים הגדולים שעשה להם הקב"ה, ואל תתפלא מדוע צוותה התורה מצוות רבות זכר ליציאת מצרים, שזכירת יציאת מצרים הוא יסוד גדול באמונתנו משום שדבר זה הוכיח שה' ברא את העולם ויכול לשנות את חוקי הטבע בכל זמן שירצה כמו שעשה במצרים...

בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו (שמות פר' בא) הלשון בא צריך ביאור כאלו אומרים הכנס במחיצתי, אלא שבתחילה היה פחד להכנס לתוך מחיצתו של פרעה מחמת היותו מושרש בחטא ולא נשאר בו לכאורה אף ניצוץ של קדושה, אולם בחמש המכות האחרונות נאמר כי ה' הכביר את לבו, הרי בכך ה' נמצא בתוך מהותו של פרעה והכבדת לבו של פרעה ממנו יתברך, יכול כבר משה להכנס לתוך מחיצתו. (ע"פ החתם סופר)

ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים... וידעתם כי אני ה'... אם אדם רוצה שיתקבלו דבריו צריך הוא בעצמו להאמין באותו דבר באמונה שלמה... וזה פירוש הפסוק ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים, כדי לקבוע אמונה זו אצל הבנים - "וידעתם" אתם כי אני ה', תאמינו אתם עצמכם בלב תמים ותוכלו לקבוע את האמונה ודעת ה' בלב אחרים. (אהל יהושע לה"ק מבלו)

נפש טהרה שיתחבר הרא"ש ע' חסן תשכ"ט בחצות אהרן האנחלות (אמאר ב' אשר קרב).

בדרך זו אי אפשר ללכת אלא באחדות כי כל הנשמה תהלל י-ה (סוף תהלים) כל נשימה ונשימה היא אמצעי להשגת השלמות, וכשיש פירוד לא שייך כלל להלל את ה' על כל נשימה ונשימה, ההילול הוא בזה שרואה בבירור שהאדם אינו כלום ובכל נשימה מתגלה כבוד ה' יתברך. אבל כשיש פירוד לא מרגישים רק את עצמם וממילא לא יתכן כלל מציאות של בטול עצמיות לגמרי וממילא לא שייך להגיע לכל הנשמה תהלל י-ה.

אנו צריכים לדעת שבטול העצמיות היא כל כך חזקה עד שלא ירגיש אפילו את מציאותו השפל. כי עצם ההרגשה שמרגיש שפלותו אין זה בטול מוחלט. אלא עליו להיות כאבן דומם שאינו מרגיש את עצמו ומציאותו. - מובן שהאדם אינו מסוגל בכוחות עצמיים להגיע לשפלות כזאת עד שלא ירגיש בשפלותו. אולם ע"י אחדות יכול האדם להגיע לידי בטול כזה, כי אינו נאחז בעצמו כלל רק בכלל וכשמבטל את עצמו כלפי הזולת יכול גם לבטל עצמו להשי"ת בבטול מוחלט. שהוא דרך השפלות האמיתי.

באם אנו רואים בזמן האחרון כל כך הרבה מקרים מזעזעים ה' ירחם ובכל זאת אין אנו מתעוררים להרגיש את כאב השכינה, ראיה שאנו נמצאים בדרך של מציאות היאוש (כי באם היינו נמצאים במציאות של שפלות היינו מרגישים איך שכל נשמה שנאבדת גורמת לקשיים יותר גדולים בהשגת השלמות). וזהו אשר קרב בדרך... שהיה לך קרירות בדרך. מודגש בדרך כלומר בדרך הידוע והוא דרך של יאוש ר"ל. ומחמת קרירות זו נגרמה

כתוב אשר קרב בדרך (סוף פרשת כי תצא) מה הוא הלשון בדרך? לאיזה דרך התורה מתכוונת? אלא דרך היא דרך החיים אשר יש בה מציאות של שפלות ומציאות של יאוש, והאדם בוחר בדרך בה ילך.

אם האדם הולך בדרך השפלות אז הוא ממשיך את ה-ה ל-ה. ואז ה-ה נעלמת בתוך ה-ה כי בזה שהאדם הולך בשפלות ולית ליה מגרמי כלום והכל רק רבש"ע הרי לוקח את הבריאה שהיא בחינת ו-ה ומבטלו אל האלקות בחינת י-ה כך שה-ה נעלמת בתוך ה-ה.

ה-ה הוא דין ה-ה הוא רחמים כמו שאמר הכתוב בראשית ברא אלקים את השמים - דין. ואת הארץ - רחמים. נמצא כשיש הבריאה המשולבת שמים וארץ נמצא שהדין כלול גם הרחמים. אבל והארץ היתה תוהו ובוהו דהיינו שברחמים יש המציאות של תוהו ובוהו שהיא שפלות או יאוש (ומדויק מלשון התורה והארץ היתה תוהו ובוהו ולא כתוב שהשמים והארץ היו תוהו ובוהו) ותפקיד האדם לבחור בדרך השפלות ובכך להמשיך את ה-ה רחמים בתוך ה-ה דין.

וזהו מה שאמרה תורה ויאמר אלקים יהי אור. פירושו ויאמר אלקים שהוא דין יהי אור שהוא רחמים. דהיינו ויאמר - אלקים יהי - דהיינו כשהרחמים תתלבש באלקים, דין, אז אור, מגיעים לבחינת אור ששת ימי בראשית שהוא רק דין דהיינו י-ה.

וכאשר ממשיכים את הרחמים בתוך הדין מגיעים לאור הגנוז שהוא שלמות הבריאה דרך השפלות וביטול העצמיות.

מלחמת עמלק.

אותו חסרון של שלמות היה הענין אצל דוד המלך ע"ה, בזה שנכשל ואמר בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי (תהלים כו) כי דוד בעצמו הגיע לשלמות של המשכת ו-ה ביה ולא היה לו שום הרגשת עצמיות. ממש צרפה כליותי ולבי. בכח ביטול העצמיות ושלמות הפרט ביקש דוד המלך מהרבש"ע שיהיה שלמות כלל הבריאה. אמר לו הקב"ה מה יש לי מזה שנמצאת נשמה אחת בעולם שהגיע לשלמות זה אינו מספיק. כי כל זמן שכל הבריאה נמצאת במציאות של חשך הרי כאן הוכחה שלא היה להם האחדות המלאה. כי באם היו באחדות היו משפיעים זה על זה את האור של הרחמים.

אמר דוד המלך לפני הקב"ה בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי וכביאור הגמ' (שבת נו) כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה. כי לא היה דוד ראוי לאותו חטא אלא כדי להורות תשובה לרבים (עיין בענין זה עז ד) ומטרתו של דוד היה להביא לידי הכרה של רבים במציאות של שפלות. אלא שלא היה מספיק בטול ההרגשות כלל כי דוד הכיר בשפלותו וצריכים להגיע שלא תהיה הרגשה כלל. ולזה הגיע דוד רק לאחר המעשה עם בת שבע באמרו וחטאתי נגדי תמיד.

נמצא, שלא מספיק מה שהאדם מכיר את מציאותו השפל כי בעצם זה שמכיר את מציאותו באיזה אופן שהוא, מוכיח כי עדיין לו הגיע לשלמות דהלא תפקיד האדם הוא שהו-ה תהיה נעלמת בתוך ה-ה וזה יתכן רק על ידי שאינו מרגיש במציאותו כלל. וזהו למעני למעני אעשה (ישעיהו מח) ואין הכוונה

בדברי הנביא ללמד שהקב"ה אומר למעני למעני אעשה אלא שהפסוק בא ללמד איך שהאדם זועק למענך אלקינו עשה ולא לנו. כי האדם מגיע לביטול מציאות עצמו עד שלא מרגיש את עצמו כלל. ורק אז כשאנו מציאות כלל ואם בכל זאת יש איזה אחיזה בבריאה כל שהיא. אין זה אלא התגלות בורא בלתי לה' לבדו. וזהו שלמות הבריאה וזהו למעני למעני אעשה דהיינו שהאדם זועק למענך אלקינו עשה ולא לנו. כלומר שנגיע למצב הברור ביותר שהכל הוא למענך ולא לנו, דהיינו שלא נרגיש את עצמנו כלל ונהיה כמו האבן שאינו מרגיש כלל.

למדרגה הזאת הגיע רבי עקיבא בשעה שסרקוהו במסרקות של ברזל וכשהתלמידים היו בוכים בוכים אמר להם כל ימי הייתי מצטער על דבר דבר זה מתי אבא לידי ואקיימנו ועכשיו לא אקיימנו? כלומר כל ימיו היה מצטער לבטל את כל הרגשותיו ולהיות כמו אבן דומם בפני הקב"ה ועכשיו לא אקיימנו?

אנו נמצאים בעולם העשיה בעולם העשיה ואי אפשר להגיע לכל מה שדברנו רק על ידי עשיה כי השי"ת תובע מאתנו עשיה. ומתוך העשיה להכיר היטב את מציאותנו השפל שאין אנו מסוגלים לשום עשיה, ובכך להדבק במדת החסד והרחמים של השי"ת שכל העשיה שלו ורק למענך עשה שהעשיה שלו תהיה שלמה מתוך שפלות עצמו ודבקות בורא. ובזה מדויק הלשון למעני למעני "אעשה" כלומר שדרך העשיה נגיע להכרה שאין האדם עושה כלום והכל למעני.

